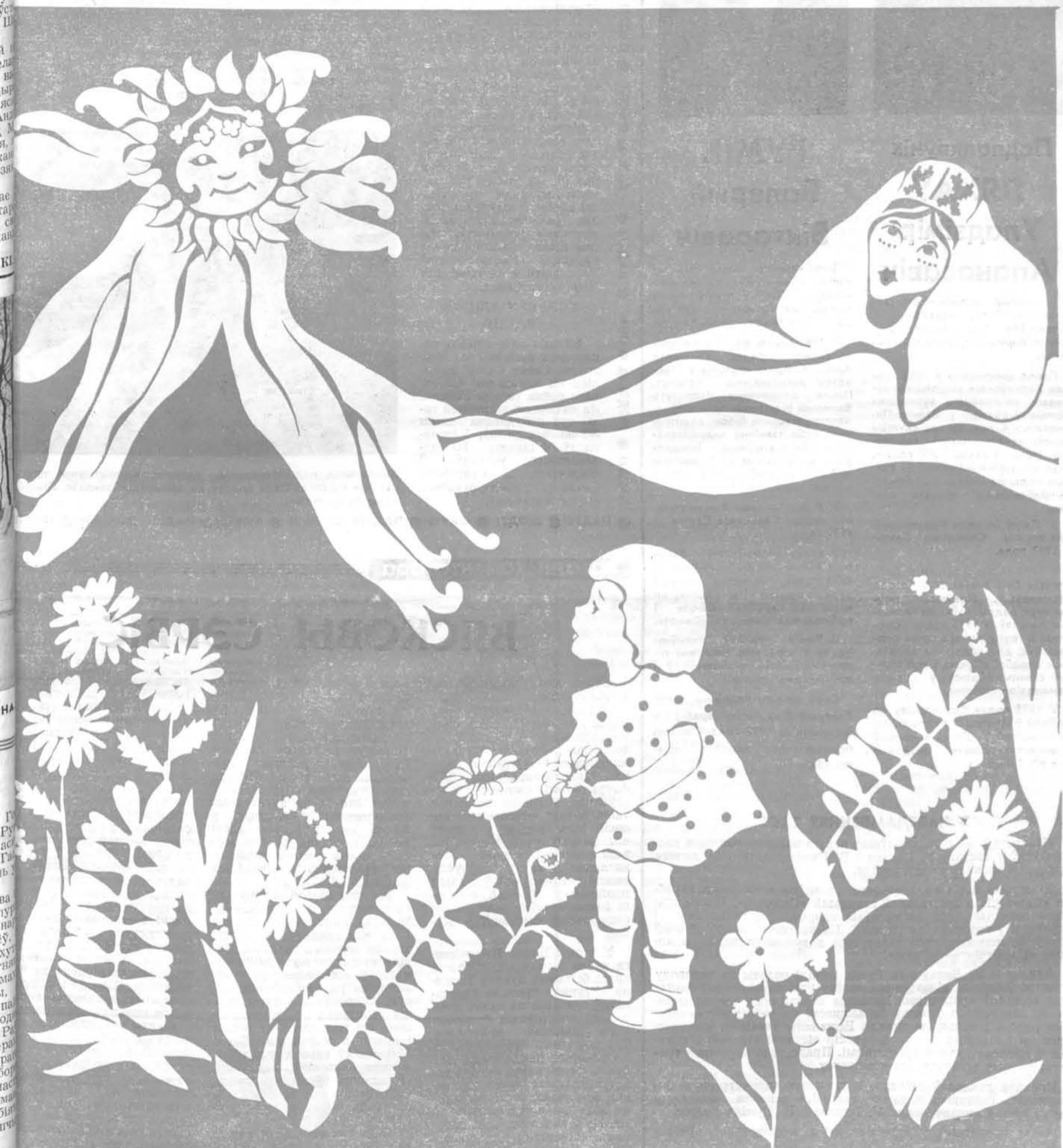

Голас Радзімы

Кавіка 1979 г.
№ 10 (1580)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

1979 МІЖНАРОДНЫ
ГОД ДЗІЦЯЦІ

Планат.

Л. КІЗІЛ.

Звыш 500 мільёнаў з іх пакутуюць ад голаду, галечы, хвароб.

Часопіс «Юнайтэд Стэйтс ньюс энд уорлд рыпорт» яшчэ зусім нядаўна пісаў, што амаль два мільёны амерыканскіх дзяцей не наведвалі школу. Паводле даных Міжнароднай арганізацыі працы, у развітых капіталістычных краінах чатыры працэнты ўсіх працуючых складаюць дзеці ад 10 да 14 гадоў. Італьянская газета «Месаджэра» расказвала нядаўна пра гандаль дзецьмі ў горадзе Альтамура на поўдні краіны.

Абвяшчэнне 1979 года Міжнародным годам дзіцяці павінна паслужыць справа актывізацыі высякароднай барацьбы за правы дзяцей.

Чалавецтву вельмі многа трэба зрабіць, каб у новых пакаленнях было вартае чалавека жыццё. І самы галоўны клопат — гэта мір, які можна захаваць, спыніўшы гонку ўзбраенняў, забараніўшы ўсе віды зброі масавага знішчэння. Многія неадкладныя праблемы дзяцінства можна было б вырашыць, калі б усеагульнае раззбраенне, за якое паслядоўна выступаюць СССР і іншыя краіны сацыялізму, стала рэальнасцю. Вось толькі адзін прыклад. Кошт аднаго сучаснага звышгукавога бамбардзіроўшчыка роўны гадавой зароботнай плаце чвэрці мільёна настаўнікаў.

Дзеці — будучыня свету. Якой яна будзе, залежыць ад нашага пакалення. Сонца міру, свабоды павінна свяціць усім дзецям зямнога шара.

Пачынаючы з сённяшняга нумара, на старонках «Голасу Радзімы» рэгулярна будзе з'яўляцца матэрыялы пад эмблемай Міжнароднага года дзіцяці. У іх мы раскажам аб беларускіх хлопчыках і дзяўчынках, іх жыцці, вучобе, адпачынку, праблемах і штодзённых клопатах.

Вяточны нумар «Голасу Радзімы», прысвечаны Міжнароднаму годам дзіцяці, як траве і кветкам, рэбна для жыцця цёплае ласкавае слова, клпатлівыя рукі маці-Зямлі, якія пасланілі ад нягод і вайны, голаду і праўі, падарылі б бесклапотнае, аслівае дзяцінства, стварылі б неабходныя ўмовы для поўнага, гарманічна-развіцця.

Часце кожнай жанчыны ў першую чаргу ў шчасці і спакоі яе дзяцей. Вось у гэтым год, абвешчаны Арганізацыяй аднародных Нацый Міжнародным годам дзіцяці, мы аб'ядноўваем дзве гэтыя пачытаны. Расказваючы аб правах і магчымасцях, якія дала жанчыне Саветская ўлада, расказваем аб нашых дзецях.

Калі параўнаць артыкулы Канстытуцыі СР з дзесяцю прынцыпамі Дэкларацыі правоў дзіцяці, прынятай 20 год назады, становіцца відавочна, што міжнародны прававы дакумент ААН знайшоў асноўным Законе СССР поўнае ўваслоўненне. Усе дзеці, незалежна ад колору скуры, полу, мовы, рэлігіі, нацыянальнага і сацыяльнага паходжання, кастаюцца ў нас правам на грамадзянства, адукацыю, развіццё, сацыяльнае аслабленне.

Але ж яшчэ мільёны хлопчыкаў і дзяўчынак не ведаюць шчаслівага дзяцінства. Мільярд 558 мільёнаў 200 тысяч маляўчых зямлян налічвае наша планета.

РАБОЦЕ АДНОЙ З КАМІСІЙ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

РАСКАЗВАЕ ЯЕ СТАРШЫНЯ ВАЛЯНЦІНА ВАРАБ'ЁВА

НЯЗМЕННЫ ПРЫНЦЫП ДЗЯРЖАВЫ

А тым, як адносяцца ў краіне да юнапакалення, можна меркаваць аб хатары грамадства. Саветцям людзям няцця ланіскія словы: «Усё лепшае дзецім». Яны сталі нязменным прынцыпам нашай дзяржавы. Першая ў свеце дзяржаўная сістэма мацярынства і дзяцінства закладзена ў нашай краіне, калі яшчэ грыве-эвалюцыйныя баі. Саветцкі ўрад у лістападзе 1917 года прыняў дэкрэт, у якім прысяглася аб ахове працы жанчыны, водпусках па цяжарнасці і родах, аб зроне дзіцячай працы, бясплатнай медыцынскай дапамозе і іншых мерах, якія ўважылі здароўе дзяцей.

Разгар грамадзянскай вайны, ва вах разрухі і голаду ствараюцца першыя дзіцячыя і жаночыя кансультацыі, які і яслі, радзілыныя дамы, малочныя яслі. У 1919 годзе Уладзімір Ільіч Лепадпісаў дэкрэт Саўнаркома аб утварэнні Савета абароны дзяцей. Савет не толькі працягваў клопаты аб ахове здароўя, харчаванні і забеспячэнні дзяцей, а і з першых пунктаў дэкрэта Савет надзелены правам «вета» на тыя грамадзянскія розныя ведамствы, якія і прынесці да «ўрону для дзяцей»... А ўсіх этапах развіцця саветага грамадства дзеці ў нас акружаны клопата-асаблівай увагай дзяржавы. «Забяспячыць шчаслівае дзяцінства кожнаму дзіцяці — адна з найбольш важных і акарадных задач будаўніцтва камуні-чнага грамадства», запісана ў Праграме КПСС.

сельскай мясцовасці. Колькасць месц у дзіцячых садах і яслях да канца п'яцігодкі павялічыцца на 2,5—2,8 мільёна. 80 працэнтаў расходаў, звязаных з утрыманнем кожнага дзіцяці ў дзіцячым садзе, паступаюць з агульнанацыянальнага бюджэту.

Аднак няправільна было б думаць, што ўсе праблемы ў нас ужо вырашаны. Грамадства развіваецца, яно вырашае адны пытанні, але ўзнікаюць новыя. У трыццатыя гады, напрыклад, стаяла задача даць усім дзецям пачатковую адукацыю. Зараз уведзена ўсеагульная сярэдняя. Але нас яшчэ не поўнасцю задавальняе ўзровень выкладання ў асобных школах. У дзіцячых паліклініках часам вялікія нагрукі на урачоў. Нягледзячы на інтэнсіўнае будаўніцтва, усё яшчэ не хапае дзіцячых садоў.

Вырашэннем праблем, звязаных з нараджэннем, духоўным і фізічным выхаваннем, лянэннем і адпачынкам дзяцей, разам з мноствам іншых арганізацый і ўстановаў, міністэрстваў у нас у рэспубліцы займаецца Камісія па пытаннях працы і быту жанчын, аховы мацярынства і дзяцінства Вярхоўнага Савета БССР. Узначальвае камісію Валянціна Вараб'ёва, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, старшыня выканаўчага камітэта Віцебскага гарадскога Савета народных дэпутатаў.

Карэспандэнт «Голасу Радзімы» напрасіў Валянціну Паўлаўну адказаць на некалькі пытанняў, звязаных з работай камісіі. Першае — аб дэпутатах, якія уваходзяць у яе састаў.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

яўна дзевятнаццаці спецыялізаваных аддзяленняў трэцяй гарадской бальніцы еля справілі навааселле. Яны размясціліся ў добраўпарадкаваных карпусах у ад-з дзіцячых куткоў Навабеліцкага раёна абласнога цэнтру. Бальніца абсталя-сучаснай медыцынскай тэхнікай.

ЗДЫМКАХ: ляцэбны корпус бальніцы; Любоў НАВУМАВА — адна з лепшых ме-ынскіх сясцёр бальніцы.

Фота І. ЮДАША.

ІНТЭРВ'Ю З АНЖЭЛАЙ

АНДЖЭЛУ ДЭВІС ВЕДАЮЦЬ ВА УСІМ СВЕЦЕ.

АНЖЭЛУ МАЛОЧКА — ПАКУЛЬ ШТО ТОЛЬКІ У ЯЕ РОДНАЙ ВЕСЦЫ КРЫВІЧЫ, ШТО НА САЛГОРШЧЫНЕ У БЕЛАРУСІ.

ШТО Ж ІХ ЗЛУЧАЕ? А ВОСЬ ПАСЛУХАЙЦЕ.

Крывічы — вялікая, больш за 500 двароў, і, відаць, старадаўняя вёска — ляжаць у той раўніннай мясцовасці, дзе прасторныя слупкі палі набліжаюцца да палескіх пералескаў і балот. Але каля Крывічоў яшчэ скрозь — палі і палі. Араць і сеяць, жаць і касіць, гадаваць жывёлу — спрадвечны занятак тутэйшых жыхароў, толькі абставіны прымушалі людзей мяняць яго.

Здарылася так, што іменна першаму выпуску Крывіцкай сярэдняй школы не давялося рабіць іншага выбару, адно як браць у рукі зброю, абараняць Радзіму — ішоў 1941 год. Цяпер кожнаму новаму пакаленню вучняў выкладчык гісторыі Цярэнцій Арцюшкевіч расказвае, што на франтах і ў партызанскіх атрадах у час Вялікай Айчыннай вайны з Крывічоў змагалася тысяча чалавек і былі сярод іх генералы, 16 палкоўнікаў і падпалкоўнікаў, ажно сотні афіцэраў і палітработнікаў. На брацкай украінскай зямлі, у Роўна, загінула мужная падпольшчыца Марыя Жарская, у іншых месцах — чацвёра яе братаў.

Шмат крывічан на розных пасадах плёна працуюць у нашы дні. Мне расказвалі пра капітана першага рангу, які камандуе экіпажам падводнай лодкі, пра таленавітых вучоных, вядомых наватараў вытворчасці, намесніка міністра, партыйнага работніка высокага рангу... Яркія біяграфіі, часам зайздросныя лёсы! Мне ж цікавіла васьмігадовая дзяўчынка.

З ёю мы былі крыху знаёмы раней. Гады чатыры назад завейным зімовым надвечоркам гутарыў я з даяркамі Канцавой фермы. Ва ўтульным пакоі адпачынку вельмі па-свойску вяла сбе шустрая дзяўчынка. То яна бегла кудысьці з чым-небудзь няхітрым даручэннем, то прыслухоўвалася да нашай размовы і старалася падказаць маме, што гаварыць. Мама не злавалася, калі дачка нават замінала ёй.

— Дзяцей да ўсялякай працы прыхвачваю, — расказвала Аляксандра Малочка. — Ніна тэхнікум закончыла, у гандлі працуе. Віця ў сёмым класе вучыцца. А вось мая малодшая, Анжэла... Малая яшчэ, а з фермы не прагоніш.

Так я пачуў імя дзяўчынкі, незвычайнае для Беларусі, тым больш у вёсцы. Жанчыны растлумачылі:

— У гонар Анджэлы Дэвіс назвалі...

Сёлета перад тым, як ехаць у Крывічы, я пагартаў газеты пачатку 1971 года: «Свабоду Анджэле!», «Выратаваць Анджэлу Дэвіс! — патрабуюць мільёны», «Спыніць расправу!» Трывогай і надзеяй вее ад газетных загаловаў. Дэманстрацыі, мітынгі, сходы ў многіх краінах... Паток тэлеграм і пісьмаў з усіх канцоў свету... А 8 Сакавіка, у Міжнародны жаночы дзень, газета «Правда» пісала: «Цяпер Дэвіс знаходзіцца ў турме, надзіральнікі строгім рэжымам адзіночнага зняволення спрабуюць зламаць волю патрыёткі, пахіснуць яе перакананасць у справядлівасці барацьбы за шчасце свайго народа, якой яна прысвяціла жыццё. Справа Дэвіс, сфабрыкаваная амерыканскай ахранкай, служыць наглядным прыкладам таго, як рознабакова адукаваная жанчына, прафесар, цікавы аратар і грамадская дзяячка церпіць у ЗША самую разбэшчаную ганенні за палітычны перакананні, за тое, што яна публічна пацвердзіла сваё членства ў Кампартыі ЗША».

А 10 сакавіка ў той жа год у сям'і Аляксандры і Уладзіміра Ма-

лочкаў нарадзілася трэцяе дзіця — дзяўчынка.

Калі маці з малой забралі з радзімнага дому, з'ехалася радня. За чаркай ды скваркай, паміж гаманой ды песнямі пачалі выбіраць малой імя. Перабралі ўсіх сваякоў, суседзяў і знаёмых: Лена, Света, Оля, Наташа, Іра, Зіна, Таня, Галля... Шмат прыгожых імён на Беларусі! Успомнілі старыя, жаночыя і мужчынскія. Дзед па бацьку — Пракоп, дзед па маці — Мітрафан... Цяпер так не называюць. Пра жаночыя і гаварыць няма чаго: Тэкля, Агата, Параска... Вось тады нехта і вымавіў: «Анджэла!». За сталом прыціхлі.

— А што — прыгожае імя! — падхапіла маці. — На ўсё свец імя. Анд-жэ-ла... Гучнае. Вядомае. Так і назавём дзяўчынку...

З ёю згадзіліся бацька, сястра і брат.

У той дзень, калі ў выканкоме Чырванадворцаўскага сельскага Савета нованароджанай выдалі метрыку (для прастаты вымаўлення імя запісалі «Анжэла»), у каліфарнійскім горадзе Сан-Рафелі пачаўся расісцкі суд над Анджэлай Дэвіс.

Свет ведае, якую ролю ў лёсе А. Дэвіс меў рух міжнароднай салідарнасці: амерыканская жанчына — на свабодзе. А беларуская дзяўчынка Анжэла Малочка робіць першыя крокі ў вучобе: яна — вучаніца першага класа.

Гартаю Анжэліны сшыткі па пісьму і матэматыцы (адны пяцёркі і чацвёркі!) і бяру першае ў яе жыцці інтэрв'ю:

- Цяжка вучыцца грамаце?
- Зусім не, я яшчэ да школы чытала.
- Што табе найбольш падабаецца глядзець па тэлевізару?
- Мульцікі.
- У цябе ёсць дамашнія жывёлы?
- Кот Васька.
- Чым ты дапамагаеш маме?
- Прыбіраю ў хаце, мыю міскі, летам сушчу карваю з пашы карову...
- І доіш?
- Не, яшчэ не навучылася.
- Якія краіны ты ведаеш?
- Беларусь, Украіну, Расію, Амерыку...
- Ты была калі-небудзь у горадзе?
- У Мінск ездзіла да цёці, у Салігорск — да дзядзькі, у Любань — да Ніны...
- Анжэла, што ты ведаеш пра Анджэлу Дэвіс?

— Бачыла яе па тэлевізару... — У Крывічах ёсць яшчэ дзяўчынка з такім імем, як у цябе? — У бабুলі Ліды ўнучка. І яшчэ некалькі. Але яны малыя зусім...

Так, мая субяседніца — старэйшая ў Крывічах Анжэла. Мілагучнае імя тут спадабалася. Яно пайшло ад звычайнай слянянскай сям'і, у якой бацька працуе калгасным пастухом, а маці — даяркай, якая жыве ні бедна і ні ў празмерным багаці, а як усе — жыве на вуліцы Пралетарскай, у доме № 230.

Далёка Крывічы ад алабамскага горада Бірмінгема. Але ў Крывічах ведаюць, што ў горадзе, дзе 15-гадовая Анджэла Дэвіс закончыла сярэдняю школу з залатым медалём, ёсць раён пад назвай «Дынамітны пагорак». Там зроблены дзесяткі злачынстваў, не спыняюцца праследаванні неграў. Там ад узрыву бомбы, падкладзенай расістамі, загінулі чатыры дзяўчынкі — сяброўкі Анджэлы. Яны, як і Анджэла, хацелі бачыць Амерыку не такой, якая яна ёсць. Іх мару нясе далей камуністка Анджэла Дэвіс.

У Анжэлы Малочка мары пакуль што дзіцячыя. Яна нават не ведае яшчэ, кім хоча стаць. Проста жыве з татам і мамай у свайго прыгожай вёсцы, чытае пісьмы ад брата, які служыць цяпер у арміі, сябруе з такімі ж дзяўчынкамі, радуе сваю настаўніцу і бацькоў поспехамі ў вучобе, ні ў чым не ведае нястачы. Што яшчэ трэба для дзіцячага шчасця!

М. КУРГАН.

Сардэчна віншваем вас з Міжнародным жаночым днём 8-га Сакавіка! Шчыра рады таму, што, знаходзячыся ўдалечыні ад нашай любімай Радзімы, вы пастаянна падтрымліваеце з ёю духоўную сувязь, ганарыцеся яе культурай, вялізнымі дасягненнямі, з'яўляецеся актывісткамі прагрэсіўных арганізацый суайчыннікаў, якія змагаюцца за мір і разрадку міжнароднай напружанасці. Жадаем далейшых поспехаў у вашай вышэйшай дзейнасці, моцнага здароўя, радасцей і асабістага шчасця.

Беларускае таварыства «Радзіма»

Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы»

пішут землякі

ДЕТИ НА ЭКРАНЕ И В ЖИЗНИ

Мы от всего сердца поздравляем сотрудников редакции газеты «Голас Радзімы» и всех женщин нашей родной Белоруссии с днем 8-го Марта. Мы желаем вам, дорогие, крепкого здоровья и счастья, а главное — выдающихся успехов в строительстве самого справедливого общества на земле.

Если говорить о женщине, то прежде всего надо иметь в виду мать, продолжательницу рода человеческого. И тут нельзя не вспомнить о детях, тем более, что нынешний год объявлен годом ребенка. Как живут дети тут, на американском континенте? Каковы их судьбы в других странах?

Прежде всего расскажем вам о том, чего вы, советские люди, видеть не могли и что смотрели мы. Речь пойдет о передаче канадского телевидения, состоявшейся 29 января.

Передача длилась целый час, и посвящалась она году ребенка. Больше всего на экране показывали детей Канады и США. Вы бы посмотрели, как они хорошо одеты, как хорошо питаются, в каких удобных домах живут. Дети на экране все время улыбались, но мы-то знаем, что их жизнь не такая радостная, как ее изобразил режиссер. После этого, явно для контраста, показали детей Индии, Эфиопии, Бангладеш — тут уже были ужасные сцены голода и нищеты. А затем мы увидели детишек, которые роются на мусорных свалках и выбирают съедобные отбросы. Часть этих отбросов они едят сами, а остальное отдают свиньям, которые вместе с ними обитают в грязном шалаше. Из какой же страны эти несчастные? Ведущий передачу без зазрения совести сказал, что они из «социалистической страны» — из... Египта. И добавил: мол, там многие дети с восьми лет занимаются перевозкой мусора на свалку с помощью «ослиной тяги». Как видите, даже в передаче о детях наше телевидение не обошлось без грязной антисоветской лжи.

Мы ждали, что покажет советских детей — ведь если режиссеры не обошли вниманием Бангладеш и Танзанию, то как можно игнорировать великую страну социализма? Но не тут-то было! Канадские зрители не увидели ни одного кадра о жизни детей в СССР.

Не увидели мы на экране и детей канадских индейцев, которые живут не лучше, чем египетские нищие. Ни слова не услышали о том, что в Нью-Йорке двадцать тысяч, а в Лос-Анджелесе тридцать тысяч детей живут

в нищете, не получают никакого воспитания, занимаются преступностью. Ведущий ни единым словом не упомянул того страшного факта, что в больших американских городах десятки тысяч девочек от десяти до шестнадцати лет вовлечены в безнравственный и грязный разврат. Сердце сжимается до боли, когда слышишь об этой грязи, об этом ужасе, в котором живут юные существа в богатых и высокоразвитых капиталистических странах. А на экране телевизора — улыбки.

Живя здесь, мы не раз задавали себе вопрос: а как уберечь своих детей, внуков и теперь уже правнуков от господствующего в обществе эгоизма, от всей этой безнравственности и цинизма? Как воспитать у них честность, благородство, русскую доброту? Конечно, наши усилия не пропадут даром. В душе наших наследников сохранились идеалы советской Родины, теплится любовь и к Белоруссии, ко всему нашему великому Отечеству. Мы не раз замечаем, как воспламеняется эта любовь при встречах с советскими людьми. Но все же трудно сказать, что в их сознании, в их поведении, привычках нет ничего от здешнего, не зависящего от нас, воспитания, от атмосферы алчности, индивидуализма, разврата. Вы, быть может, не представляете, что тут, где мы живем, газеты, порнографические журналы, книги, кино, телевидение пропагандируют разврат и стяжательство, и все это ежедневно лезет в глаза и уши человека как густая ядовитая пыль. И пыль эту буржуазное общество прихорашивает улыбками с экрана цветного телевизора.

Было время, когда нелегко жилось и детям нашей страны. Никогда не забуду, как я в первые годы Советской власти учился в начальной школе в Башкирии. Мы жили впроголодь, не во что было одеться. Но вдруг пришла весть, что революционная власть проявила особую заботу о «беззащитных гражданах» — детях. По распоряжению Ленина все беднейшие ученики нашей школы ежедневно стали получать по полфунта свежеспеченного ржаного хлеба. Каким вкусным был этот хлеб и каким милым отцом стал Ленин! Вот с той поры советские дети стали самым привилегированным классом Советского государства. И когда они растут, когда учатся, перед ними нет ни перспективы голода, ни страшного привидения безработицы.

Думаю, об этом знают люди в Канаде? Большинство людей знает ничего подобного не представляет. Капиталисты боятся правды о социализме, и потому они для обмана народа показывают на экранах какой-то «мусорный», «египетский» так называемый социализм. Нас, однако, радует мысль о том, что наша социалистическая Родина принесла подлинное счастье своим детям.

С глубоким уважением

Надежда и Григорий МАРТЫНЮКИ.

Канада.

ВИЗИТ МИНИСТРА

Беларусь наведзе член ЦК Сацыялістычнай адзінай партыі Германіі, міністр замежных спраў Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі О. Фішэр, які знаходзіцца ў нашай краіне па запрашэнню Савецкага ўрада.

Высокага гасця з ГДР прыняў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ П. Машэраў. У час гутаркі, якая прайшла ў дэплай, таварыскай абстаноўцы, О. Фішэр быў азнаёмлены з работай партыйнай арганізацыі рэспублікі па ажыццяўленню рашэнняў XXV з'езда КПСС і пла-

наў дзесятай пяцігодкі, з поспехамі ў сацыяльным і эканамічным развіцці БССР.

Міністр замежных спраў ГДР меў таварыскае гутаркі са Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР І. Паляковым, Старшынёй Савета Міністраў рэспублікі А. Аксёнавым. Гасць наведаў Дом-музей І з'езда РСДРП, Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, усклаў вянок да помніка-абеліска на плошчы Перамогі.

Міністр замежных спраў БССР А. Гурыновіч даў абед у гонар О. Фішэра.

НЯЗМЕННЫ ПРЫНЦЫП ДЗЯРЖАВЫ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

— Усяго нас семнаццаць, — адказала Валянціна Паўлаўна. Гэта дэпутаты, якія жывуць і працуюць у розных абласцях і раёнах рэспублікі. У асноўным жанчыны-маці, якім зразумелыя, блізкія патрэбы дзяцей, іх інтарэсы. І прафесіі ў маіх сябровак таксама вельмі розныя. Тамара Шымко — намеснік старшыні камісіі — вядомае спявачка, артыстка опернага тэатра, Эсмеральда Нагурная — намеснік дырэктара Варацэвіцкай сярэдняй школы Іванаўскага раёна, Ядвіга Ананчанка — вязальшчыца на фабрыцы, а Ніна Аліфер — даярка. Ёсць у камісіі і мужчыны.

— Камісія — гэта грамадская арганізацыя?

— Так, грамадская. Але вельмі аўтарытэтная. Усе яе рэкамендацыі павінны быць абавязкова разгледжаны адпаведнымі ўстановамі і арганізацыямі. Аб выніках правэркі, прынятых мерах яны паведамляюць камісіі ва ўстаноўлены тэрмін. Дарэчы, названая вышэй палажэнні запісаны ў новай Канстытуцыі і павінны абавязкова выконвацца.

Яшчэ на стадыі фарміравання народнагаспадарчага плана рэспублікі, да сесіі Вярхоўнага Савета, дзе ён будзе разглядацца і зацвярджацца, камісія працягла клопат аб тым, каб ніяк не былі ўшчэмлены інтарэсы дзяцей. Нашы прапановы і заўвагі прымаюцца і ўлічваюцца.

— Напэўна, Камісія па пытаннях працы і быту жанчын, ахове мацярынства і дзяцінства праце таксама, як і ўсе астатнія дэпутацкія камісіі: па заахадзе складзенаму на год плану, прыкладна раз у чатыры месяцы збіраючыся на пасяджэнні. У чым яшчэ заключаецца работа дэпутатаў у камісіі?

— Ім знаходзіцца, як правіла, работа ў тым раёне, горадзе, дзе яны жывуць. Перш чым вынесці на разгляд камісіі якое-небудзь пытанне, яго вывучэннем абавязкова займаюцца дэпутаты з дапамогай адпаведных спецыялістаў. Матэрыялы правэркі абгульняюцца, і на падставе дакументаў, заўваг спецыялістаў, дэпутатаў робіцца заключэнне. Пасля гэтага на пасяджэнне выклікаецца кіраўнік прывяраемага прадпрыемства або ўстановы і выступае з дакладам. Садакладчыкам з заўвагамі выступае дэпутат, заслухоўваюцца і адказныя работнікі міністэрстваў. У выніку прымаецца рашэнне, даюцца рэкамендацыі, якія — памятаецца, я падкрэслівала — абавязкова павінны быць разгледжаны і па іх прымуць адпаведныя меры. На гэтым работа камісіі не спыняецца. Яе члены кантралююць выкананне сваіх рэкамендацый.

— Камісія існуе ўжо больш за два гады. Ці не маглі б вы, Валянціна Паўлаўна, прыпомніць найбольш важныя, актуальныя для свайго часу пытанні, якія разглядаліся на яе пасяджэннях?

— Што ж прыпамінаць. Можна проста пагартыць пратаколы, дзе запісана ўсё, што нам з зроблена. Ну вось, глядзіце. Вырашалася пытанне аб умовах працы і быту, павышэнні агульнаадукацыйнага і прафесійна-тэхнічнага ўзроўню жанчын на прадпрыемствах горада Барысава. Правяралі мы таксама, як выконваецца заканадаўства аб ахове працы жанчын, занятых у сельгаспадарчай вытворчасці Мінскай вобласці.

На першы погляд можа здацца, што

гэтыя праблемы не маюць непасрэдна дачынення да дзяцей. Але толькі на першы погляд. Жанчына, якая стамляецца на рабоце, дамашнія паты якой аблегчаны добра наладжаным бытам, можа больш часу аддаць сваім дзецям.

Разглядалі мы пытанне аб тым, як выконваецца плававыя заданні па даўніцтву лясных і дашкольных устаноў у Гомельскай вобласці. Адзначалася, што толькі ў мінулай пяцігодцы на іх будаўніцтве было асвоена 35 480,2 тысячы рублёў. Даволі значная сума. І ўсё ж не хапае месцаў дзіцячых садах і яслях.

Знаёмлілі мы з работай дамоў дзіцяці і дашкольных дзіцячых дамоў публікі. Пытанне, як заўсёды, вынічалі і спецыялісты, і дэпутаты, члены камісіі. На пасяджэнні, дзе з дакладамі выступалі намеснікі міністраў аховы здароўя і асветы, садакладчыкам была дэпутат Нагурная. Усе адзначылі, што большасць дзіцячых дамоў размяшчаецца ў добраўпарадкаваных памяшканнях, дзе ёсць умовы для заняткаў спортам, гульніяў, рэальна праводзіцца прафілактычны дыягностычны агляд, вядзецца выхаваўчая і адукацыйная работа. На лета дзеці выязджаюць на дачы.

Але на гэтым жа пасяджэнні назвалася некалькі устаноў, дзе хутчэй за ўсё па недагляду кіраўнікоў былі выяўлены недахопы. Не хапала адпаведнай дзіцячай мэбл. У раёне дзяцей зімовай парой часам недастаткова было фруктаў, гародніны. У дзіцячых дамах меліся санітарныя машыны, але не ва ўсіх былі аўтобусы для выезда на экскурсіі, прагулкі. Адпаведна міністэрствам неадкладна было рэкамендавана ліквідаваць названыя дахопы.

— І як хутка гэтыя недахопы былі ліквідаваны?

— Камісія засядала 12 красавіка 1978 года. Ужо ў верасні — кастрычніку мы атрымалі афіцыйны адказ Міністэрства аховы здароўя з пераказам зробленага. У Бабруйскім раёне дзіцяці выкананы капітальны рамонт у Гомельскі накіраваны дадатковы ўрач-педыятр.

Адгукнуліся на наша запытанне Брэсцкі абласны Савет народных дэпутатаў, і Міністэрства асветы, і Міністэрства гандлю.

Не змаглі толькі адразу вырашыць пытанне з аўтобусамі для экскурсій перанеслі яго рашэнне на 1979 год.

— Якія мерапрыемствы намецла прыняць камісія сёлета ў сувязі з Міжнародным годам дзіцяці?

— Коротка гэта можна сфармуляваць так: вывучым пытанне аб стацыянарызацыі дзяцей у Гродзенскай вобласці, і на яе прыклад дзе дадзім рэкамендацыі для ўсёй рэспублікі. Вопыт іменна гэтай вобласці мы вырашылі вывучыць таму, што тут найлепш пастаўлена работа. Гродзеншчыне самая нізкая захворальнасць і смяротнасць дзяцей. Медыцынскія ўстановы ўкамплектаваны кваліфікаванымі кадрамі. Спрычына гэтаму Гродзенскі медыцынскі інстытут. Адзін з яго факультэтаў рыхтуе ўрачоў-педыятраў. У горадзе працуе клініка дзіцячых захворванняў, у вобласці — два дзіцячыя санаторыі. Там — многа аздараўленчых плянаў і лагераў.

Здароўе — найпершы клопат і базіс коў, і дзяржавы. Таму пытаннем, які будзе займацца камісія ў год дзіцяці, мы надаём вялікую ўвагу.

Гутарку вядзе Дзіяна ЧАРКАСАВА.

ТАК МЫ ЖЫВЁМ

Дзеці як дзеці, вясёлыя і бесклапотныя, жывуць у вёсцы Блонь Пухавіцкага раёна. І ў школу ходзяць як мільёны хлопчыкаў і дзяўчынак у нашай краіне. У фотааб'ектыў С. КРЫЦКАГА магла трапіць любая іншая вёска, і мы, як і на гэтых здымках, убачылі б дзяцей цікавымі і сур'ёзнымі на ўроках, гарэзлівымі і няўрымслівымі на перапынку або на заснежанай горцы.

Калісьці на месцы цяперашняй двухпавярховай дзесяцігодкі, дарэчы, адной з лепшых у Пухавіцкім раёне, у маляўнічым кутку на беразе рэчкі Цітаўкі, стаяў дом свяшчэнніка. Непадалёку была адкрыта двухгадовая школа, дзе вясковая дзятва вучылася чытаць і рашаць простыя арыфметычныя задачкі. У новай школе кабінеты абсталяваны сучаснымі прыборамі, дзе на ўроках фізікі, хіміі, батанікі можна праводзіць даволі складаныя доследы. Ёсць нават лінгафонны кабінет, прыстасаваны для вывучэння замежных моў.

НА ЗДЫМКАХ: першакласнікі на перапынку і пасля ўрокаў; медыцынская сястра Ніна САРАЧЫНСКАЯ выпраўляе ў школу дачку Аксану; у першым класе вядзе ўрок Ганна СТАНЮШКА; Наташа ІВАНОВА, Аксана САРАЧЫНСКАЯ і Паша БАНИКОЎСКИ стаялі каля дома, калі фотакарэспандэнт праходзіў вясковай вуліцай; Анжэла БАРЦАЙКІНА добра падрыхтавалася да ўрока; заняткі скончыліся!

ПЫТАННЕ НА ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫІ ЗАДАЛІ ТРАДЫЦЫЙНАЕ: КАГО КАСМАНАЎТ ХАЦЕЎ БЫ БАЧЫЦЬ ПЕРАД СТАРТАМ. НЕЧАКАНЫМ БЫЎ АДКАЗ КАМАНДЗІРА «САЮЗА-25»: СВАЮ НАСТАЎНІЦУ НІНУ МІХАЙЛАЎНУ ВАЛЬКОЎСКУЮ

НАСТАЎНІЦА КАСМАНАЎТА

Словы не былі данінай звычайнай ветлівасці ці пагоннай за арыгінальнасцю. Хутчэй — шчырай падзякай. Праўда, гэта я ўсвядоміла пазней, пасля знаёмства з Нінай Міхайлаўнай. А першай рэакцыяй на выказванне касманаўта Уладзіміра Кавалёнка было жаданне спытаць, чаму менавіта настаўніца Валькоўская так дорага яму... І хто яна — сівая бабулька, што некалі вучыла хлопчыка першым літарам, ці выкладчыца фізікі, астраноміі, што ўнушыла думку пра зорныя палёты? Рэальнасць амаль заўсёды бывае багацей за нашы фантазіі, і сустрэўшыся з настаўніцай касманаўта, я была крану-

та яе прастатой, сціпласцю, шчодрой змацяяльнасцю. Дзверы адчыніла жанчына сяродніх год — светлавалася, з густам апранутая, у акуларах, якія надавалі ёй строгі выгляд. Гаварыць пра Уладзіміра Кавалёнка і іншых сваіх вучняў яна згадзілася з ахвотай. А вось яе ўласныя справы папрасіла пкінуць у цені. Маўляў, ёсць настаўнікі больш вядомыя і заслужаныя. Каюся, я не поўнасцю выканалася яе просьбу, бо вельмі хацелася атрымаць адказ на пытанне, якое ўзнікла пры трансляцыі прэс-канферэнцыі касманаўтаў. І наогул, сустрэча з такім цікавым суб'ектам, надзвычай прывабнай

і значнай асобай — рэдкасць нават для шчодрара на знаёмствы журналісцкага жыцця. ...У далёкім цяпер ужо 1957 годзе ў Зачысцкую школу Барысаўскага раёна прыехала новая настаўніца рускай мовы і літаратуры, якая толькі што скончыла Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт. Першыя ўражанні былі настолькі моцныя, што захаваліся ў памяці дагэтуль. Выбістая дарога праз глухі лес, адзіная вясковая вуліца, ручай, які ў вясенні павадак становіўся рэчкаю... Школа размяшчалася ў трох звычайных хатах, і сыходзіліся сюды на заняткі старшакласнікі з усяго наваколля. Вало-

дзя Кавалёнак, напрыклад, жывіў у вёсцы Белае, гэта ўжо Крупскі раён. Але ў Зачысцце было найбліжэй хадзіць — кіламетраў пяць-сем. Хто іх калі дакладна вымяраў?! Хадзіць жа даводзілася і ў завеі, і ў дажджы, і ў разводдзе.

Гэтыя падлеткі многае ўмелі рабіць — пасляваеннае жыццё ў вёсцы патрабавала ранняй сталасці. Многія, як і Валодзя Кавалёнак, раслі без бацькі. Таму самі аралі на прысядзібных участках, касілі, пілавалі і секлі дровы. Сялянская працавітасць дапамагала ім і ў вучобе. Без асаблівага клопату школьнікі авалодвалі праграмай. Але Ніне Міхайлаўне мала было навучыць іх без памылак пісаць ці няблага разбірацца ў лепшых творах рускай літаратуры. Маладая настаўніца хацела, каб яе вучні раслі дэпытлівымі і цікавымі, неаб'якавымі да гісторыі і культуры свайго народа.

Сама яна нарадзілася і вырасла ў Мінску, выхоўвалася пад уплывам маці — настаўні-

цы мовы і літаратуры. За ўдзел у рабоце падпольнай арганізацыі фашысты кінулі патрыётку ў Трасцянецкі лагер смерці, дачцэ яна паспела перадаць толькі пісьмо-запавет. І з гэтай жыццё для Ніны стала здзяйсненне апошняй волі маці. Яна абрала мацярынскую прафесію, вывучылася і імкнулася далей перадаваць гэтую эстафету добра і клопату пра іншых людзей.

Мне няцяжка ўявіць тую атмасферу навізна, якая ўтварылася раптам у сельскай школе, бо давалася ў юнацтве перажыць падобны прыезд маладой настаўніцы-энтузіясткі. Яна імкнулася як найпаўней перадаць свае веды дзецям — урокі заўсёды выходзілі за межы падручніка, магла гадзінамі расказваць пра тэатры, музеі, канцэрты — хто тады зведаў [Заканчэнне на 6-й стар.]

«Голас Радзімы»

№ 10 (1580), 1979 г.

ВЕЧНАЯ ТЭМА

Жанчына з дзіцем — вечная тэма выяўленчага мастацтва, бо маці — пачатак жыцця. Увасобленая ў скульптуры, на палотнах жывапісцаў і ў графічных лістах беларуская маці то кранае сваёй пяшчотай, дабротой, спагадлівасцю, то трывожыць невыказным болем і пакутамі.

Лагодны, поўны ўнутранай сузіральнасці «Групавы партрэт» І. Аляшкевіча, напісаны ў пачатку XIX стагоддзя... Малыя з прывабнымі блакітнымі вачыма даверліва прытуліліся да маладой жанчыны, утвараючы традыцыйна «сямейную» кампазіцыю палатна.

Зусім іншая маці на карціне М. Савіцкага. У акружэнні прылад вайны, узброеных мужчын, на пакутнай, палаючай зямлі стаіць маладая сялянка. «Партызанская мадонна» ўспрымаецца як сімвалічнае, велічнае ўвасобленне Беларусі, непераможнасці жыцця. Ідэалам добра і прыгажосці заўжды застанеца маці; і пакідаючы зямлю праз комін крэматырыя фашысцкага канцлагера (М. Савіцкі. «Мадонна Біркенаў»), яна вяртаецца да людзей вечнай памяццю, сціплымі палявымі кветкамі, жаданнем міру на ўсёй планеце.

Жорсткі лёс прымусіў беларускіх жанчын у гады вайны кінуць свае адвечныя справы, стаць воінамі, абаронцамі. І дакладныя рухі спрацаваных пальцаў, што, забыўшыся на пяшчоту, набіваюць кулямётныя дыскі, пераконвае ў непазбежнасці перамогі добра над злом (А. Кашкурэвіч. «Партызанскія маці»). Прывід вайны яшчэ доўга будзе трывожыць сэрцы. І такая «традыцыйная» гульня ў вайну журботным ценем адаб'ецца на твары жанчын ў карціне Л. Шчамялёва «Сям'я».

Але мір адваяваны, на нашу зямлю штогод прыходзіць дзівосная пара з неўтаймаваным буяннем жыцця. Якраз такая, як на палатне Лявона Шчамялёва «Лета». Каханне, дзеці... Вяртыцца, што сумленным і ясным будзе жыццёвы шлях немаўляці з карціны М. Назарчука

«Сын», бо нарадзіўся ён пад мірным небам, а ў бацькоў такія адухоўленыя твары.

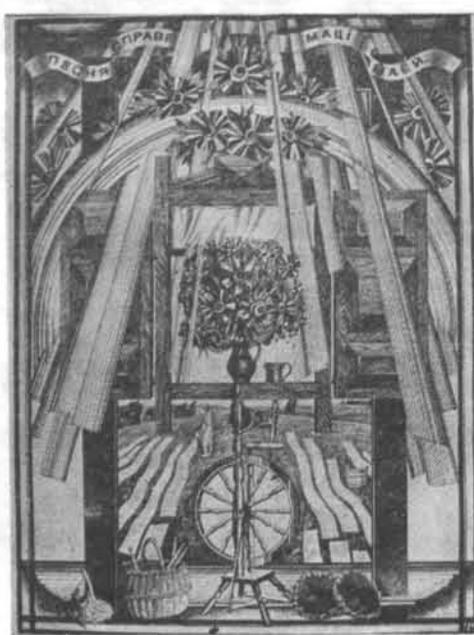
Вобраз маці апасрэдна ўзнікае на гравюры У. Басалыгі «Песня справа маці маёй». Ён выказаны праз паэтычную кампазіцыю з адмысловых прылад працы вясковай ткачыні, адной з многіх беларускіх жанчын, што захавалі да нашых дзён традыцыйнае народнае рамяство.

Духоўны свет жанчыны ўзнаўляецца ў графічнай рабоце В. Стасевіча «Вечар. Галя і Аляся», невялікім дрэварыце М. Лазавога «Мацярынства». Асабліва прываблівае светлая паэтычна-філасофская канцэпцыя апошняй работы, дзе мастак імкнецца пластычнымі сродкамі надаць вобразу маці ўсеагульнае, амаль касмічнае гучанне, сцвердзіць непарыўнасць яе сувязей з навакольнай прыродай, сусветам. Вірлівыя плыні цёплага паветра быццам захапілі сваім рухам квітнеючыя яблыневыя галіны, працавітую пчалу, спелыя плады, і ўсё гэта спавівае фігуру маладой маці.

Свята гармоніі і хараство... Няхай жа заўсёды яно праменіцца з вачэй жанчын свету, бо трэба, каб для шчасця і добра нараджаліся дзеці.

Лявон ЛІПЕНЬ.

НА ЗДЫМКАХ: М. САВІЦКІ. «Партызанская мадонна»; Л. ШЧАМЯЛЁУ. «Лета»; У. БАСАЛЫГА. «Песня справа маці маёй».

БОЛЬШ ЯК 70 ВЫДАВЕЦТВАУ СССР ВЫПУСКАЮЦЬ МІЛЬЁННЫМ ТЫРАЖОМ КНІГІ ДЛЯ ЮНЫХ

ШЭДЭЎРЫ СУСВЕТНАЙ ЛІТАРАТУРЫ—ДЗЕЦЯМ

Не так даўно буйнейшае ў свеце савецкае спецыялізаванае выдавецтва «Дзіцячая літаратура» пачало выпуск «Бібліятэкі сусветнай літаратуры для дзяцей» у 50 тамах тыражом 400 тысяч экзэмпляраў кожны. Аб гэтым вялікім пачынанні выдавецтва карэспандэнт агенцтва друку Навіны гутарыць з яго галоўным рэдактарам Аляксандрам ВІНАГРАДАВЫМ.

— Як узнікла задума такога выдання?

— Каля дзесяці год у СССР выходзілі кніжкі 200-томнай «Бібліятэкі сусветнай літаратуры». Гэта беспрэцэдэнтнае выданне знайшло шырокі водгук савецкай грамадскасці. У выдавецтвы, рэдакцыі газет і часопісаў прыходзілі пісьмы ад людзей самых розных прафесій, у якіх праранавалася стварыць аналагічны збор для дзяцей і падлеткаў.

Дзяцінства і юнацтва — пара фарміравання асобы, актыўнага засваення ведаў і духоўных каштоўнасцей. Ці варта гаварыць, наколькі вялікая роля таленавітай кнігі ў справе выхавання? Таму пранаво сабраць для дзяцей на адной паліцы, у адзіным серыйным афармленні бібліятэку лепшых твораў сусветнай літаратуры выклікала шырокую цікавасць і падтрымку. І выдавецтва «Дзіцячая літаратура» стала ажыццяўляць гэтую вялікую задуму.

— Як вызначаўся змест «Бібліятэкі», якія прычынныя абдору твораў для яе?

— Да гэтай работы мы прыцягнулі вядомых савецкіх пісьменнікаў, літаратуразнаўцаў, педагогаў, мастакоў. Ішлі доўгія дыспуты аб тым, каму адрасаваць выданне — малодшаму, сярэдняму ці старэйшаму ўзросту? У рэшце рэшт было прынята рашэнне: «Бібліятэка» павінна быць разлічана на дзяцей розных узростаў.

У яе ўвойдуць творы 120 пісьменнікаў свету, якія складаюць «залаты фонд» сусветнай літаратуры, творы, без якіх, на наш погляд, немагчыма станаўленне і развіццё асобы, маральнае, грамадзянскае і эстэтычнае выхаванне дзяцей.

Што ж канкрэтна атрыма-

юць юныя чытачы ў сваёй «Бібліятэцы»?

Зразумела, цяжка ўявіць гэты збор без такога помніка старажытнарускай літаратуры, як «Слова аб палку Ігаравым», старажытных рускіх апавесцей і былін, народных казак, без «Іліяды», «Адысей», міфаў старажытнай Грэцыі, «Песні аб Раландзе» і іншых твораў еўрапейскага эпосу, без лепшых кніг сусветнай літаратуры наступных эпох — аж да сучаснасці.

У свет выйшлі ўжо 10 тамоў, прычым кампаўнка IX розная. Так, творы Пушкіна і Лермантава складаюць два самастойныя тамы. «Гора ад розуму» Грыбаедава, байкі Крылова, вершы і паэмы Някрасава аб'яднаны ў адну кніжку. Пад адной вокладкай сустракаюцца «Аліса ў краіне цудаў» Кэрала, «Маўглі» Кіплінга і сімпатычнае медзвездзяна «Віні-Пух» Мілна. А вось Жуль Верн, Дзюма і Марк Твен «размясціліся» ў асобных тамах. На кніжныя паліцы юных чытачоў паступілі таксама творы Герцэна і Чарнышэўскага, Талстога і Шолахавы, Майн-Рыда і Стывенсана.

У «Бібліятэцы» выйдзе і шэраг зборнікаў і анталогій: «Рускія паэты аб Радзіме», «Казкі рускіх пісьменнікаў», «Анталогія паэзіі народаў СССР», «Аповесці і апавяданні пісьменнікаў народаў СССР», «Аповесці і апавяданні замежных пісьменнікаў», «Вершы паэтаў зарубежных краін»...

Усе тамы выдання забяспечваюцца ґрунтоўнымі прамовамі і каментарыямі, ілюструюцца буйнейшымі майстрамі кніжнай графікі.

— Як распаўсюджваецца «Бібліятэка»?

— Тыраж кожнага тома немалы — 400 тысяч экзэмпляраў. 200 тысяч камплектаў «Бібліятэкі» паступіць індывідуальным падпісчыкам. Другая палавіна тыражу распаўсюдзіцца па бібліятэках краіны, у тым ліку і па школьных. Гэта выклікала імкненнем павялічыць «абарачальнасць» кніг, распырыць аўдыторыю іх чытачоў.

Барыс ЧУБАР.

ДАМАШНІ МУЗЕЙ

Незвычайны музей стварылі ў сябе дома пенсіянеры Іван і Паліна Гладзікавы з вёскі Фашчаўка Магілёўскай вобласці. Яны сабралі калекцыю драўляных ложкаў, якой, бадай, нідзе больш не сустрэнеш.

Вырабамі з дрэва яшчэ ў даўнія часы славіліся жыхары тутэйшых вёсак. Паступова про-

мысел стаў забывацца. А вось сям'я Гладзікавых засталася вернай яму. Іван Кузьміч і Паліна Міронаўна — а яна, дарчыні, маці-героіня — робяць лыжкі з розных парод дрэў любых памераў і расфарбоўваючы, выконваючы заказы Магілёўскай фабрыкі мастацкіх вырабаў.

НАСТАЎНІЦА КАСМАНАЎТА

[Заканчэнне.
Пачатак на 5-й стар.]

падобнае ў глухой вёсцы, вучыла марыць — жаданне ўзляцець вышэй знябэлага ўзгорка таксама павінна з нечага ўзнікнуць...

Маладая настаўніца ўвасабляла для школьнікаў іншы свет — таямнічы, вабны і прыгожы. І тое, што яна згодна разам з імі пракладаць туды сцяжынку, акрыляла юныя душы. З якім энтузіязмам рыхтаваліся самадзейныя спектаклі! Як радаваліся юныя артысты, калі ім гораха аплэдзіравалі ў суседніх вёсках! Таленты адкрываліся ў кожным. Дэкарацыі і касцюмы майстравалі самі. Агульная справа гартавала характары, выяўляла захапленні. Якое маральнае ўзрушэнне перажы-

лі вучні Ніны Міхайлаўны, калі ёй удалося арганізаваць паездку ў Мінск, у сапраўдны тэатр!..

А можа на іх больш дзейнічалі яе шчырыя, задушэўныя размовы, разважанні пра сэнс жыцця і месца кожнага чалавека? Уладзімір Кавалёнак у кастрычніку 1977 года перад стартам «Саюза-25» пісаў сваёй былой настаўніцы: «Можна, пра гэты дзень мы гаварылі тады ў Зачысці пры цымяным святле газніцы. Не ведаю, але размова ішла пра жыццё. У тыя дні неяк дакладней сфаксціраваўся мой погляд у будучыню. Атрымала ў нешта нахшталь наводкі на рэзкасць пры фатаграфаванні».

Усяго адзін год працавала Ніна Міхайлаўна ў Зачысці. Потым перайшла на камсамоль-

скую работу, паехала ў Мінск. А ўслед ёй паляцелі пісьмы хлопчыкаў і дзяўчынак. «...Я вельмі ўдзячны вам за тое, што вы і цяпер не адмаўляецеся быць маёй настаўніцай. Вашы словы, вашы парадкі назаўсёды запалі мне ў душу. Я не павінен забыць таго, што зрабілі вы для мяне. І калі ў будучым з мяне атрымаецца чалавек, чалавек не подлы, не мязотнік, то я буду памятаць, што толькі дзякуючы вам я не стаў такім». Радкі з пісьма Кавалёнка-дзесяцікласніка я перапісала ў свой бланкот у час сустрэчы з Нінай Міхайлаўнай. І слова «хваляванне» вельмі беднае, каб перадаць мой стан. Я трымала ліст з вучнёўскага сшытка (папера пажыццела ад часу), спісаны акуратным почыр-

кам вясковага падлетка, і разумела, што ў той час, калі ён макаў пяро ў чарніліцу і выводзіў на паперы свае разважанні, ён ужо рабіў крок да Байканура. Хаця пра гэта ніхто не здагадаўся, нават ён сам.

Вось ужо дваццаць гадоў працягваецца перапіска вучня і настаўніцы. Кожны яго поспех — для яе радасць. Сярэбраны медаль у школе, паспяхова скончанае авіяцыйнае вучылішча, два палёты ў космас. А яго клопаты і няўдачы яна перажывае больш балюча, чым уласныя. Хаця ён даўно дарослы чалавек і займаецца такой выключна адказнай справай, як касмічныя даследаванні.

Ніна Міхайлаўна цяпер выкладае рускую мову і літаратуру ў медыцынскім вучылішчы і па-ранейшаму настроівае юныя душы на жыццё мэтанакіраванае, у імя высокіх ідэалаў. Выходзячы замуж, яна ў памяць маці пакінула сваё дзя-

вочае прозвішча, і вельмі магчыма, што дачка Алёнка таксама прадоўжыць сямейную традыцыю — стане настаўніцай. Апошнім часам Ніна Міхайлаўна піша кнігу для дзяцей і падлеткаў пра касманаўта Уладзіміра Кавалёнка. Я з прыемнасцю слухала асобныя раздзелы, якія яна чытала па рукапісу, яе расказ пра паездку ў Зорны гарадок, і пачынала разумець, што не тытулы і званні былых вучняў прыносяць ёй светлую радасць, а іх дабрата, чалавечнасць, маральная чысціня. Часта пішуць ці наведваюць Ніну Міхайлаўну многія яе выхаванцы. І кожнаму яна, як камертон, дае чыстую ноту для гучання.

Сапраўды, трэба мець вельмі шчодрое сэрца і талент выхавацеля, каб атрымаваць з касмадрома пісьмы ці фатаграфіі з надпісам: «Маёй настаўніцы і вялікаму сябру...»

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.

БРАТКІ ЦВІТУЦЬ З ВЯСНЫ

Данута Бічэль-Загнетава дэбютавала ў беларускай паэзіі кнігай «Дзявочае сэрца» ў 1961 годзе. Творчасць паэтэсы адразу знайшла свайго прыхільнага чытача, прывабліваючы пранікнёным лірызмам, адчуваннем характара роднай зямлі, непасрэднасцю інтанацый, яркай вобразнасцю.

Пад лёгкім ветрам палавее збожжа,
Над галавою жаўранё дрыжыць...
Хто вырас тут, той не любіць не можа,
Табой не жыць, табой не даражыць.

Гэты матыў улюбёнасці ў сваю Бацькаўшчыну, абноўленую стваральнай працай савецкага чалавека, становіцца дамінуючым у творчасці паэтэсы, праходзіць праз яе наступныя кнігі «Нёман ідзе», «Запаланкі», «Доля», «Ты — гэта ты». З кожным новым зборнікам расце яе паэтычнае майстэрства, паглыбляецца змест яе твораў, павышаецца мастацкая культура. Чэрпаючы тэмы і вобразы ў глыбінях жыцця народа, Д. Бічэль-Загнетава імкнецца асэнсоўваць іх з пазі-

цыі сучаснага чалавека, якога хвалююць усе трапяткія праблемы нашага часу. Лірычны герой паэтэсы — асоба духоўна багатая, звязаная пачуццямі з прыродай, з сучаснымі здабыткамі навукова-тэхнічнай рэвалюцыі, з мінуўшчынай і будучынай. У творчасці Д. Бічэль-Загнетавай зусім натуральна суседнічаюць вершы аб каханні з творамі грамадзянскага гучання, пейзажныя мініяцюры — з філасофскімі роздумамі, публіцыстычныя маналогі — з бытавымі малюнкамі жыцця горада і вёскі. Адною з характэрных асаблівасцей паэзіі Д. Бічэль-Загнетавай з'яўляецца ўменне спалучаць традыцыйна-фальклорную аснову вобраза з сучаснай раскаванасцю мастацкага мыслення, імкненне ўзбагачаць сродкі паэтычнай выразнасці ў адлюстраванні багацця душы савецкага чалавека. У гэтым аматары паэзіі змогуць яшчэ раз пераканацца, атрымаўшы аднатомнік выбраных твораў Дануты Бічэль-Загнетавай «Браткі», які выйдзе сёлета ў выдавецтве «Мастацкая літаратура».

Пятрусь МАКАЛЬ.

Данута БІЧЭЛЬ-ЗАГНЕТАВА

РАДЗІМА

Саломея стрэхаў мохам перакрыта,
Хвайняк калючы б'еца пад рукой,
Загон курамі зблытанага жыта...
Цябе я змалку ведала такой.

Зашмыгаў мой кірпаты нос над міскай,
Вакол сіней нязведаны прастор, —
А ўжо мне быстры Нёман стаў калыскай,
Стаў шалашом цяністы шэры бор.

Услед за статкам сярод буйных росаў,
На межах палыновых, у журбе,
Зязюляй ранняй, перапёлкай босай,
Зусім маленькай зведала цябе.

Твае ля прызбы кветкі гадавала,
Праводзіла па Нёмане плыты...
Па імені яшчэ не называла,
Бо я не знала, што такое ты.

І песні трактароў, і шэпт калосся,
Віры бурлівай нёманскай вады —
Усё з маленства ў сэрца мне ўлілося,
А кроў мая была тваёй заўжды.

Ляцелі дні, мае дужэлі ногі,
Луналі сны трывожна па начах,
Дажэлі змераныя мной дарогі,
І ты штодзень расла ў маіх вачах.

Здаецца, ўсюды маладзік двурогі...
Чаму ж такі прывабны родны кут!
Мяне завуць нязнаных дарогі...
Пайду, а сэрца застанеца тут.

Пад лёгкім ветрам палавее збожжа,
Над галавою жаўранё дрыжыць...
Хто вырас тут, той не любіць не можа,
Табой не жыць, табой не даражыць.

БАЛЬСАН

Зноў пра бяссмерце паспрабую,
Каб цуг жыцця не разбурыць,
я за Францысю,
прабабулю,
сустрэну золак у бары.

...Нядзелькай светлаю хадзіла.

Бальсан,
сармацкае кадзіла,
казельчыкі,
каціну мяту
сушыць закідвала на мату.
Падол андарака каляны,
прапахлы ў кропе і каляндры,
трапаўся,
да ўсяго быў падкі —
да лебяды
да злыбяды —
ніколі не драмалі складкі:
учэпіцца шэсцьдзесят пальцаў —
Адэлька ды пяцёра мальцаў —
мае забытыя дзяды.

...Не прапусціць такой раскошы —
сцяжынку ў бор працерабіць
праз росы,
баравік у кошык,
найпершы ў лесе,
не згубіць.

Не скінуць з жаўранкаў пасцелі!
Суніцы пад лістом спацелі.
Не даспяліць ад губ суніцу!

Шчасліва стомленай згубіцца
жывым сцяблом у збажыне.
Дажжом на край праліца!
Не!

Але зублёны серп у рукі.
Спіна звярэджаная.
Мукі
бабуля зжала да мяне.

ВОЛЬГА КОРБУТ

Гнуткая,
Ўзнікне ў прасторы
У дасканалым паўколе,
Здзіўлены свет
Паўторыць,
Як сальта, імя —
Оля!
...Лёд на планеце
Крохкі.
Усмешкі крывой
Ніводнай.
Так робіць свае крокі
Дзяўчынка ўпартая
З Гродна.

Салодкае кароткае жыццё.
Усмешнае, калі красой цвіцём,
і смешнае, як ападаюць кветкі.
Старэнькія кабеткі,
ах, какеткі!

Каля свайго сівога аднагодка
на гістарычныя прысталі сходкі —
былую ўласнасць Стэфана Баторыя,
ад замка проста ў вір ступаюць па якіх,
манерна абапёршыся на кій.
Спыніла іх вясёлая гісторыя.
Не слабасць,
не кружэнне галавы.
Яны смяюцца, мудрыя.
А вы!

Перасыпаю сонечны пясок,
Вучусь простаі шчырасці
ў Купалы.
На кросенцах,
дзе гукі не ступалі,
сную, не дыхаючы, пясюк.

ВЕРАС

Маўклівае лона Радзімы —
задумлівы верас.
Вымярзаў і гарэў,
але вырас і пахне...
Яшчэ раз
пакланіся яму,
паклянiся з маленства

на вернасць.

Ён твае таямніцы не выдасць.
Куды ты слядочкі павернеш!
Падужэў у палях.
Зацесны матулін каптурый.
Пакіруеш свой шлях
да навукі.
Разумны, культурны.
Мо праходзіш на ўласных
нагах!
Мо абудеш катурны!

Толькі верасу пальцы
настраюць душы тваёй струны.

Ілюстрацыі да кнігі Д. Бічэль-Загнетавай зрабіў мастак М. КУПАВА.

Магазін «Алімпійскі сувенір» размясціўся на адной з цэнтральных вуліц Беларускай сталіцы. Тут можна набыць самыя розныя рэчы з эмблемай будучых алімпійскіх гульняў. Сярод сувеніраў — вырабы беларускіх народных майстроў, якія прапануюць пакупнікам прадаўцы В. САЛАТКЕВІЧ і Т. БУДАНАВА.

СЭРЦА МАЦІ

Сюжэт карціны прасты: старая жанчына ўспамінае, расказвае, разважае аб сваім сыне. Фільм так і называецца — «Слова маці». Пра Шукшына-пісьменніка, пра Шукшына-чалавека ў апошні час напісана і сказана шмат. Але Марыя Сяргееўна знайшла такія словы, якія магла сказаць толькі яна, маці, патомная сялянка, пражыўшая доўгае і цяжкае жыццё (яна была сёмым дзіцем у сям'і, якая налічвала дванаццаць дзяцей), адораная ад прыроды мастацкім чутцём, разумны, таленавіты чалавек. І глядзчы не толькі ўбачылі новага, незнаёмага ім Шукшына, але і па-новаму зразумелі вытокі яго творчасці, яго духоўную, мастакоўскую роднасць са светаадчуваннем, светаўспрыманнем маці.

Анатоль Забалоткі, заслужаны дзеяч мастацтваў РСФСР і Беларусі, аўтар-рэжысёр гэтай карціны і аператар апошніх шукшынскіх фільмаў, сказаў мне, што яны з Васілём Макаравічам хацелі зняць Марыю Сяргееўну яшчэ ў мастацкім фільме «Печкі-лавачкі». Але тады яна адмовілася здымацца. І толькі цяпер Анатолю ўдалося пераканаць Марыю Сяргееўну ў неабходнасці гэтых здымак. У выніку нарадзілася дакументальная стужка, якую ўжо сёння з поўным правам можна назваць з'явай у мастацкай кінадакументалістыцы. Праўда, сама Марыя Сяргееўна Шукшына так і не ўбачыла сябе на экране. За некалькі дзён да прэм'еры, студзенскай раніцай 1979 года яна памерла. Але яна цяпер, як і яе сын, будзе жыць на экране.

За гэта вялікае дзякуй калектыву творчага аб'яднання «Летапіс» студыі «Беларусьфільм», які за кароткі тэрмін — паўтара месяца зрабіў гэты фільм.

Тыя, хто быў на прэм'еры фільма «Слова маці» ў Сrostках, роднай вёсцы Шукшына, успамінаюць: пасля таго як скончыўся фільм і ў зале сельскага Дома культуры запалілася святло, некалькі мінут людзі працягвалі сядзець моўчкі, настолькі іх захапіла і ўсхвалявала карціна.

Д. ГАРБУНЦОУ.

КЛУБ ПІНЧАНАК

Папулярнасцю ў Пінску карыстаецца жаночы клуб, які працуе пры гарадскім Доме культуры. Пра час і пра сябе, пра каханне і адносінны ў сям'і, этыкет і пачуццё годнасці, сучасную працу і цікавыя людскія лёсы вядуць тут жанчыны размову.

Клуб стаў для пінчанак усіх узростаў добрым сябрам і дарадчыкам. Яго так і назвалі — «Пінчанка».

З удзячнасцю і шчырай любоўю

Сярод усіх свят 8 Сакавіка самае незвычайнае: святкуюць яго ўсе, віншуюць жа толькі жанчын. Галінка мімозы, якую дораць ім у гэты дзень, словы «каханая», «любая», «дарагая», якія вымаўляюць у думках або ўголас—

усяго толькі форма для выказвання сапраўднай удзячнасці маці, сёстрам, сяброўкам, каханым за бясконцую дабрату, самаахварнасць і пшчотнасць. Заўсёды цікава назіраць

Як рыхтуюцца да свята...

...МУЖЧЫНЫ

— Ало! Гэта камбінат бытавых паслуг? Парайце, што мне падарыць дзяўчыне на свята? — пытаўся малады чалавек.

— Падкажыце, што любяць атрымліваць у падарунак жанчыны? — чулася ў трубку.

— Прашу прабачэння, а ці няма ў камбінаце пазта?

— Пазта?! — ашаломлены чарговым пытаннем служачы камбіната паслуг ледзь не выпусціў тэлефонную трубку.

— Разумеецца, — немалады ўжо чалавек на другім канцы проваду, напэўна, збянтэжыўся, — вершы я хачу падарыць жанчыне, трэба параіцца са спецыялістам.

Спраўды, нялёгка было мужчынам. Ім давялося ездзіць па магазінах, даведвацца аб напрамках сучаснай моды і рабіць неверагодныя ўчынкi.

У сталічны ўнівермаг «Беларусь» я зайшла, каб купіць капляюш на вясну. Але і тут, у секцыі жаночых галаўных убораў, таксама не праціцца з-за мужчын. Я звярнула ўвагу на маладых людзей, напэўна студэнтаў, якія трымалі ў руках шарсцяную хустку.

— Каму ж прызначаецца ваша пакупка? — пацікавілася.

— Мы з братам купілі для бабулі абноўку да жаночага свята, — растлумачылі хлопцы. — Ці спадабаецца ёй, як вы лічыце?

Я кінула галавой у знак адабрэння і ўявіла, як старая накіне на плечы прыгожую і цёплую хустку і парадуецца пшчотнай клпатліваасці ўнукаў.

Але, вядома, больш за ўсё пакупнікоў было ў аддзеле сувеніраў. Вопытныя прадаўцы-кансультанты падбіралі тавары,

спачатку даведаўшыся аб густах той, для каго бярэцца падарунак.

— Вам для каго? Для маці? — пыталіся. — Прапануем набор сурэтак з ільну, гаспадыні яны заўсёды спатрэбяцца. Што-небудзь асаблівае? Разумеем, але ў нас ужо раскупілі французскія духі.

Некалькі дзсяткаў мужчын стаялі ў чарзе за кветкамі, ухі-

пілі падарункі і кветкі, напісалі вершы. Але ж заставалася самае галоўнае і самае цяжкае — згатаваць любімую страву жонкі. І гэта ўжо не жарцікі. Замест таго, каб глядзець па тэлевізару хакейны матч, ім давлялося ісці на кухню...

...ЖАНЧЫНЫ

Жанчыны, вядома, больш эмацыянальныя, чым мужчыны. «Ах, вясна!» — абавязкова ўсклікнуць у першыя сакавіцкія дні і самыя юныя і ўжо ў гадах жанчыны. Кім бы яны ні былі — прафесарам або хатняй гаспадыняй, пісьменніцай або прадаўчыцай — цудоўны настрой авалодае душой, бо наперадзе жаночае свята. І пачнецца святочная падрыхтоўка. Як вы думаеце, што перш за ўсё зробіць гаспадыня? Так, вы здагадаліся — генеральную ўборку (дарэчы, жанчыны заўсёды так робяць перад святамі). Ні парушынікі не застанецца, і нават сонца засвеціць ярчай праз памытыя шыбы вокнаў. Ну, а потым чакаюць справы далікатныя. Перш за ўсё трэба будзе забраць з атэлье сукенку, пашытую да 8 Сакавіка, пайсці ў «Салон прыгажосці» або цырульню.

— Якая вы прыгажуня, Але-на! — заўважыць калега па рабоце.

— Мая багіня і каралева, — скажа муж.

«...Мая мамачка самая любімая і самая лепшая на ўсім свеце. Яна гатуе смачны суп, чытае мне кнігі, мы разам ходзім у кіно», — напіша ў сачыненні сын-трэцікласнік.

Самая, самая... Словы гучаць, нібы музыка. І як прыемна спяшацца дамоў, дзе муж прыгатаваў святочны пачатунак.

Т. НИКІЦІНА.

ляючыся ад ветру і тупаючы нагамі, каб сагрэцца. Зранку ў магазін завезлі вялікую партыю гваздзік і фрэзій з саўгаса дэкаратыўных культур, з мінскай гародніннай фабрыкі, з саўгаса «Рышчыцы» Слонімскага раёна.

— А маёй жа падабаюцца ружы, — безнадзейна апусціў галаву сівы мужчына.

— Давайце паедзем у лес і пашукаем падснежнікі, — з'явілася ў кагосьці ідэя.

Як ні дзіўна, але гэтую ідэю падтрымалі некалькі чалавек. Яны селі ў таксі і паехалі.

Мілья Ганулі і Алёны! Вы ніколі б не паверылі, што інтэлігентныя і сур'ёзныя людзі здольны на такі безразважны і дзівацкі ўчынак. Але вы пераканаецеся ў гэтым, калі ваш рыцар прынесе вам першы вясновы букет.

Аданачу, што к свята мужчыны падрыхтаваліся добра: ку-

У парку Чэлюскінцаў, які побач з самай шумнай магістраллю беларускай сталіцы — Ленінскім праспектам, жывуць вавёркі. Як бачыце, яны вельмі ручныя.

Фота А. ГЛІНСКАГА.

У ПАДАРУНАК — ПЕСНЮ

Добрая песня нясе радасць, узнімае настрой, вяртае ба-дзёрнасць і энергію. Яна — ідэальны пасрэднік для выказвання любові і пшчоты. Таму песня можа быць жаданым падарункам.

Дыск-гігант серыі «Для вас, жанчыны», падрыхтаваны фірмай грамзапісу «Мелодыя» спецыяльна да дня 8 Сакавіка, стане, напэўна, такім падарункам для многіх прадстаўніц прыгожага полу. Сёлетняя пласцінка — трэцяя з гэтай серыі. На ёй, як і на папярэдніх, запісаны папулярныя песні і мелодыі ў выкананні лепшых эстрадных спевакоў і ансамбляў.

Вядомую савецкую спявачку, лаўрэата міжнародных конкурсаў Алу Пугачову заўсёды адрознівае своеасаблівае, непаўторнае манера выканання. На першых двух дысках яна запісала песні «Коханне адно вінаватае», «Знайдзі сабе сябра». Наогул, творы ў яе выкананні вельмі папулярныя. Вось і «Песня першакласніка» беларускага кампазітара Э. Ханка адразу ж палюбілася слухачам усіх узростаў. Запісана яна і на пласцінку, пра якую мы вядзем гаворку.

Тут ёсць шмат песень пра каханне, амаль усе яны так ці інакш закранаюць гэтую тэму. «Цуд кахання», «Сюзор'е кахання» — назвы гавораць самі за сябе. Гэтыя песні маладых кампазітараў Яўгена Мартынава і Уладзіміра Мігулі запісаны ў аўтарскім выкананні.

Лірычны, пшчотны вальс, страснае танга, імклівыя рытмы суседнічаюць на пласцінцы «Для вас, жанчыны». І не сакрэт, што напярэдадні свята 8 Сакавіка гэтыя дыскі карысталіся павышаным попытам, асабліва сярод мужчын.

Кажуць, рабіць падарункі не менш прыемна, чым прымаць іх. А калі гэты падарунак — песня, радасць яшчэ большая.

А. АНІНІЧ.

На станцыях юных тэхнікаў, у Палацах і Дамах піянераў нашай рэспублікі працуе каля 9 тысяч тэхнічных гурткоў, дзе займаюцца 170 тысяч дзяцей. Здымкі Я. ПЯСЕЦКАГА зроблены на Мінскай станцыі юных тэхнікаў. На першым — ракетамадэлісты Ю. НИКІЦІН, К. АРЦЯМКОУ, Е. ПЕТРЫКАВЕЦ; на другім — гурткоўцы з захапленнем слухаюць свайго кіраўніка вопытнага авіямадэліста А. КІПЕНЯ.

Гумар

— Вось табе, дарагая, сумачка з кранадзіла.

РАДКІ Ў КАЛЕНДАРЫ

Настольны жаночы календар на 1979 год. У цэнтры ўвагі гэтага выдання — савецкая жанчына-працаўніца. Тут змешчаны нарыс «Сястра героя». У ім расказваецца аб таленавітым педагогу Героі Сацыялістычнай Працы Арыядне Казей — сястры Героя Савецкага Саюза Марата Казея.

У календары апублікаваны таксама матэрыял «Школа Самусенка». Яго аўтар І. Мармулеўская прысвяціла свой нарыс праслаўленай алімпійскай чэмпіёнцы, заслужанаму майстру спорту СССР, цяпер трэнеру і дырэктару спецыялізаванай дзіцяча-юнацкай школы алімпійскага рэзерву па фехтаванні Таццяне Самусенка.

ПАПРАўКА

У мінулым нумары «Голасу Радзімы» ў матэрыяле на 6-й старонцы дапушчана недакладнасць. Дзяржаўнай прэміяй БССР за 1978 год удастоены аповесці Васіля Быкава «Воўчая зграя» і «Яго батальён». «Пайсці і не вярнуцца» — новы твор пісьменніка, упершыню апублікаваны летась.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 334